

Dianne Feeley

## Förra årets internationella kvinnodag i Ukraina

Ur *International Viewpoint*, 7 mars 2026. Dianne Feeley är en pensionerad bilarbetare och socialistisk veteran från USA. Är aktiv i organisationen Autoworker Caravan och redaktör för den socialistiska tidningen *Against the Current*.

\* \* \*

FÖRRA ÅRET firade jag Internationella kvinnodagen i Lviv i västra Ukraina. Det var den första kvinnomarschen sedan covidpandemin avtog och den ryska invasionen inleddes 2022.

Över 100 kvinnor samlades vid stadshuset och marscherade till operahuset i stadskärnan och tillbaka. Eftersom jag var den äldsta kvinnan i folkmassan var de unga kvinnorna ivriga att ta min arm som om jag vore deras egen mormor.

Talarna fokuserade på sexuella trakasserier på arbetsplatsen och vid universitetet, ett mycket aktuellt ämne eftersom en universitetsstudent nyligen hade anklagat sin professor för olämpligt beteende. Talarna diskuterade hur flera manliga professorer försökte tona ner konsekvenserna, som om det vore ett skämt att skratta bort.

Kort därefter ägde en andra demonstration rum. Majoriteten var en något äldre grupp kvinnor, varav flera hade kommit med sina barn. De anordnar en månatlig marsch, inte bara i Lviv utan även i andra städer över hela Ukraina, där de uppmanar regeringen att fastställa en fast tidsperiod för militärtjänstgöring.

Obegränsad militärtjänstgöring innebär inte bara stora påfrestningar för deras fäder, bröder, män och söner som tjänstgör, utan hindrar också andra från att ta värvning. När dessa kvinnor marscherade genom centrum och stannade vid flera platser för att hålla korta tal, tackade män som passerade oss.

### Diskussion om amerikansk feminism

Lviv var den tredje och sista anhalten under min vecka i Ukraina. Dagen före demonstrationen på Internationella kvinnodagen höll jag ett föredrag om amerikansk feminism för Direkt aktion-klubben på universitetet. Jag talade om kampen för reproduktiv rättvisa.

Även om USA:s högsta domstols beslut i målet Roe mot Wade 1973 hade fastställt kvinnors rätt till tidig abort, hade den rätten aldrig varit säker. Efter 49 år upphävde domstolen sitt beslut och överlämnade frågan till delstatslagstiftningen.

Tillsammans med kampen om abort fanns andra relaterade frågor som rörelsen hade tagit upp, inklusive tillgång till preventivmedel och en steriliseringspolitik som innebar tvångssterilisering av kvinnor med annan hudfärg, funktionsnedsatta, personer som erhöll socialbidrag eller personer som led av psykisk ohälsa.

Eftersom kvinnor behandlas olika beroende på sin klass eller sociala status var det nödvändigt att utveckla tanken att för att skydda alla måste vi hitta ett sätt att skydda de mest utsatta.

När det gäller abort är vårt krav att kvinnor ska ha tillgång till abort så att de kan fatta sitt beslut och genomföra det snabbt. När det gäller sterilisering krävde vi en 30-dagarsperiod så att kvinnan kan bestämma sig för om hon vill genomgå ingreppet. Det förhindrar att läkare kräver att sterilisera en kvinna i samband med förlossningen – eller till och med utför steriliseringen vid förlossningen utan hennes vetskap.

I Michigan, där jag bor, trädde den tidigare lagen från 1856 i kraft när Roe v. Wade upphävdes. Den straffade alla vårdgivare som utförde en abort. Medan en överklagan av den

lagen förhindrade att den omedelbart trädde i kraft, organiserade en koalition en folkomröstning för att fastställa reproduktiva rättigheter för gravida personer i Michigans delstatsförfattning.

Den folkomröstningen omfattade tillgång till information och nödvändiga ingrepp. Detta sträckte sig från information om preventivmedel till abort samt fertilitetsbehandlingar, och förbjöd tvångssteriliseringar. Eftersom vi vann folkomröstningen med stor marginal har Michigans lagstiftande församling upphävt inte bara lagen från 1856 utan 11 av de 12 lagar som högern hade antagit genom åren.

Tyvärr handlar den enda kvarvarande lagen om ”föräldrarnas samtycke”. De under 18 år som blir gravida måste få godkännande av en av sina föräldrar. Verkligheten är att de flesta gravida tonåringar faktiskt diskuterar sitt beslut med en förälder, men de som inte gör det har oftast ett tvingande skäl att inte göra det.

Denna diskussion om olika reproduktiva frågor avslöjade några intressanta debatter inom den amerikanska feministiska rörelsen. Dessa är kanske inte desamma som rörelserna i andra länder, men principen att försvara de mest utsatta som det bästa sättet att försvara hela gruppen är en viktig insikt.

### **Min resa till Ukraina**

Eftersom jag var i Europa för en konferens bestämde jag mig för att kanske besöka Ukraina. Jag hade deltagit i demonstrationer i Detroit när den ryska invasionen inträffade i februari 2022 och anslutit mig till nätverket Ukraine Solidarity.

Detta gjorde det möjligt för mig att ta kontakt med aktivister i den ukrainska organisationen Sotsialnyi Ruch (Sociala rörelsen). De bjöd in mig att träffa några av sina medlemmar och ordnade så att jag kunde tala inför en studentorganisation, Direkt aktion. Jag reste från Warszawa med tåg, först till Kiev, sedan söderut till Kryvyj Rih, slutligen till Lviv och sedan tillbaka till Warszawa.

Jag blev imponerad av de effektiva och billiga tågen, det sätt på vilket de flesta ukrainare reser. Särskilt under kriget spelar tågen en avgörande roll för transport av människor och varor. Tåg nära frontlinjerna har utrustats med sjukvårdsvagnar för att hjälpa de skadade och föra dem i säkerhet.

I varje stad kunde jag träffa en facklig organisatör. Redan innan Ukraina blev självständigt 1991 började oberoende fackföreningar bildas, särskilt inom gruvindustrin. Under årens lopp har kampen handlat om att bygga upp dem trots kapitalistisk utveckling och omfattande korruption.

Med tanke på kriget och undantagsbestämmelserna som har förbjudit strejker frågade jag hur arbetarna kunde ställa krav på företagen eller de statliga företagen. En organisatör, som representerade tågarbetare, sa att det var viktigt att chefen/ägaren förstod att arbetarna fortfarande hade makt: makt att sänka takten, makt att sluta producera.

I vissa fall gav hotet resultat; i andra visade sig uppföljande åtgärder som att sänka takten vara nödvändiga. Även om arbetarna inte vinner är de inte maktlösa.

Huvudstaden Kiev/Kyiv, där jag inledde min resa, är en storslagen och fantastisk stad med utsikt över floden Dnipro. Jag bodde i en lägenhet intill komplexet med Sankt Sofias katedral, vars grundsten lades 1037. (Den skadades delvis av ryska luftangrepp i juni 2025.)

Området är fyllt av gamla hyreshus och butiker. Min tolk var vänlig nog att ge mig möjlighet att utforska det och berättade historier om hur grannarna lyckades rädda vissa områden från att tas över av rika husägare som ville expandera.

Under vår rundtur märkte jag att nästan varenda person rastade en hund. Jag påpekade att staden måste vara full av hundälskare, bara för att upptäcka att på grund av de ryska attackerna upptäckte människor att ta hand om ett husdjur gav emotionellt stöd.

### **Dialog med studenter vid universitetet i Kiev**

I Kiev hade jag en intervju med universitetsstudenter som frågade mig hur jag blev politiskt engagerad. Jag förklarade att de två händelserna som hade varit centrala var kampen för medborgerliga rättigheter och Washingtons krig mot Vietnam. Jag hade engagerat mig i den del av antikrigsrörelsen som krävde "Ta hem trupperna nu".

De frågade: "Vilka lärdomar kan vi dra av detta?" De tänkte särskilt på det krig som Ukraina för närvarande utkämpar mot den ryska invasionen. Jag hade ingen parallell jag kunde dra mellan min erfarenhet och deras! Likheten skulle ligga mellan en rysk medborgare och mig själv – men även om jag hade arresterats flera gånger för antikrigsdemonstrationer, är det knappast jämförbart med det brutala förtrycket i Putins Ryssland idag.

Men både i den amerikanska medborgarrättsrörelsen och i antikrigsrörelsen började vi som en minoritet. Segregation var normen, tillämpad olika i norr och söder men ett faktum i det amerikanska samhället. Och när män fyllde 18 år var de tvungna att registrera sig hos värnpliktsnämnden.

Få ifrågasatte regeringens lagar. Ändå har vi lyckats förändra människors förståelse av vilken jämlikhet och rättvisa vi bör kräva av vårt samhälle. Det vill säga, en minoritet kan bli majoritet.

Det var en kraftfull lärdom som jag hade turen att lära mig i början av 20-årsåldern, och den har hållit mig uppe. Kanske är en andra lärdom att livet inte är ett steg framåt efter det andra, eller vad folk kallar "framsteg".

För oss som bor i USA lär vi oss att efter inbördeskriget och slaveriets avskaffande ledde antagandet av tre konstitutionella tillägg och en armé som stödde de svarta samhällenas initiativ till en period som historiker kallar den radikala återuppbyggnaden. Dessa framsteg stoppades när kongressen drog tillbaka federala trupper och tillät delstaterna att införa Jim Crow-lagar.

Hitlers officerare i Nazityskland studerade och anpassade dessa lagar. Och idag försöker Trump-administrationen genomföra en liknande kontrarevolution. Det är upp till oss att motstå denna tillbakagång.

Jag vet att jag uppskattade diskussionen och hur den klargjorde vad vi måste göra i våra olika situationer. Jag fick också uppskatta en del av det arbete som Direkt aktion-studenterna utförde.

En student från Krim berättade för mig att när hon var åtta år gammal invaderade Putins trupper. Hon hade alltid tänkt att hon behövde lämna landet; när hon gick ut gymnasiet bestämde hon sig för att det var dags. Men när hon anlände till flygplatsen i Moldavien vägrade myndigheterna att låta henne gå ombord på ett flyg till Kiev. Hon vägrade att återvända hem och satt kvar på flygplatsen i flera dagar.

Hon kontaktade Direkt aktion, som lyckades få igenom kravet att hon skulle få resa vidare till Kiev. Nu studerar hon vid universitetet och visade stolt upp sitt ukrainska pass för mig.

## Resa söderut

Det sydligaste och närmast striderna jag reste var till Kryvyj Rih ("Krokiga hornet"). Beläget där två floder möts<sup>1</sup>, slingrar sig floden runt en del av den högindustrialiserade staden.

Vi anlände till Kryvyj Rih före klockan 06.00, men på grund av nattligt utgångsförbud var vi tvungna att vänta på att vår värd skulle anlända. Öppna fält var översållade av flera järnmalmsgruvschakt, varav några är övergivna. Staden har också två enorma stålfabriker. När min guide tog mig till en av dem förklarade han att produktionen hade minskat till cirka 10–25 %. Alla arbetare var kvinnor.

Sedan den ryska invasionen har staden blivit ett återkommande mål. Den natten jag tillbringade där förstörde en missilattack det sista av stadens hotell. Vi åkte för att besöka platsen nästa morgon och såg hur attacken skurit av den översta våningen. Fyra personer hade dödats och 32 skadats. När vi anlände hade de skadade och döda förts bort, även om ett team fortfarande kontrollerade om någon var begravd under spillrorna.

Jag frågade varför ryssarna riktar in sig på hotell; folk trodde att de kanske antog att trupper kunde vara stationerade där; i själva verket hade en grupp humanitära volontärer från USA och Storbritannien just checkat in.

På en närliggande restaurang berättade vår servitris att hon hade varit i området kvällen innan, men hade gått ombord på en buss några minuter innan hotellet träffades. Hon insåg att turen hade varit på hennes sida den här gången.

Tidigt på kvällen pratade jag med en grupp arbetare inom gruvindustrin. De var särskilt intresserade av hur jag hade genomfört en kampanj för att stoppa ett avtal med två lönenivåer för bilindustrins fackförening. De var särskilt intresserade av hur arbetskraften förstod behovet av att skydda de som ännu inte anställts från lägre löner och sämre förmåner.

Jag pratade också med en grupp barn i förpuberteten som var ivriga att ställa frågor. Jag upptäckte att flera hade flytt till Polen i början av invasionen, bara för att sedan återvända hem. Naturligtvis överlevde alla de frekventa missil- och drönarattackerna. Strax före jul avfyra Ryssland 86 drönare. Även om de flesta sköts ner orsakade de bränder i delar av staden.

Över hela världen utsätts barn för dagliga attacker. Även om de överlever fysiskt, vilket trauma lider de av? Hur många har förlorat familjemedlemmar och vänner, särskilt i Ukraina, Gaza eller Sudan? Hur har vi försämrat deras liv?

## Ett år senare

I slutet av februari är det ett år sedan jag var i Ukraina. Jag anlände strax efter att Trump och Vance hade förolämpat Zelenskyj och kastat ut honom från Vita huset. På tåget till Kiev frågade ukrainare mig vad jag trodde skulle hända.

Jag var mest rädd för att Washington skulle stänga av Ukraina från amerikansk underrättelseinformation, som har varit avgörande för att hitta var missilerna, drönarna och militären befinner sig. Jag hade inte riktigt förstått den berg-och-dalbana som Zelenskyj tvingats genomgå.

Det som slog mig då var den beslutsamhet hos dem jag pratade med att de måste fortsätta kämpa mot Putins armé. De vet vilket lidande det medför för både soldater och civila. De inser att Putin vill ha deras land och deras påtvingade lojalitet under hot om döden. Deras beredskap att klara sig på egen hand om det behövs bygger på den verkligheten.

---

<sup>1</sup> De två floder som möts heter Inhulets och Saksahan

Även de i Lviv, ett relativt privilegierat område i Ukraina långt från striderna, har lidit. Jag bodde hos ett ungt par som kom från en stad i öster som förstördes och sedan ockuperades av den ryska militären. De tvingades inte bara fly, utan eftersom de kom från ett rysktalande område var de tvungna att lära sig tala ukrainska, hitta jobb och ett nytt hem. Lviv är fullt av människor som dem.

Det som slår mig nu är intensiteten i attackerna mot Ukrainas infrastruktur. Mitt i en hård vinter finns det knappt någon värme och el. Skolor tvingas bedriva sin verksamhet i källare. De som kan lämna Kiev uppmanas av regeringen att göra det, de som stannar tillbringar större delen av sin tid med att leta efter ställen att ladda sina telefoner och hålla sig varma.

Förstörelsen av ett folk och dess kultur tar många former. Detta inkluderar Trumps svängande krav samtidigt som han återkallar rätten för ukrainska familjer att söka asyl. Även om de anses vara "vita" och högutbildade har ukrainarna föga värde för Trump och hans administration.

De är "förlorare" ur Trumps perspektiv. Ur mitt perspektiv har det ukrainska folket mycket att lära oss om motståndskraft. Vi är skyldiga dem vår solidaritet.

### **Lästips**

*Alla som här kommer till tals är ukrainare:*

Andriy Movchan: [Rysslands fixa idé](#) (januari 2026)

[Intervju med Daria Saburova: Volontärarbete i krigstidens Ukraina](#) (februari 2026)

Sotsialnyi Ruch: [Hur kan Ukraina överleva efter fyra år av storskaligt motstånd?](#) (februari 2026)

[Den ukrainske socialisten Taras Bilous gick ut i krig – här är hans tankar om fred](#) (mars 2026)

Oleksandr Siedin och Bidochko Lesya: [Homofobi i centrum för putinismens ideologiska positionering](#) (april 2026)

[Giftig pacifism: Intervju med Mira](#) (april 2026)